

Nedėldienio Skaitymas.

NEDELINIS LAIKRAŠTIS.

Apmokėsnis: su prisiuntimu metams 2 rub.
pusmečiui 1 rub.
be prisiuntimo metams 1 rub. 40 kap.
pusmečiui 70 kap.

Rėdaktija Kaune.

REDAKTORIUS IR LEIDĖJAS

kunigas pralotas Antanas Karosas.

◆◆◆ Už atskirą numerį 4 kap. ◆◆◆

Už apgarsinimus imama nuo eilutės arba jos vietos ant paskutinio puslapjo 20 kap. ant atskiro lapo 10 kap. Už nekrologus imama kaip už apgarsinimus.

Nė 19.

Kaunas. d. 25 balandžio (8 gegužio) 1906 m.

Pirmi metai.

Paaiškinimas žodžių.

Šitame Nė atsitinka kaikurie žodžiai, ne visiems, rasit, suprantami, kurius todėl čia trumpai paaiškiname.

Aplinkybė—visa, kas aplink mus atsitinka. Lenkiškai okolizność.

Ekonomiškas—turtiškas.

Gedulingas—želaunas. Lenkiškai żalobny.

Išlyga—salyga, sankalbis. Lenkiškai warunek, rusiškai uslovije.

Įpata—asaba.

Įpatybė—tai, kas koki daiktą atskiria nuo kitų (k. a. kiekviena kalba turi savas įpatybes). Lenkiškai włascuwosc.

Įtekė—veikimas kokio daikto į kitą (k. a. lietus turi įtekė ant javų ugio. Laikraščiai turi įtekė ant žmonių). Lenkiškai wplyw.

Išpentėjęs—išpuvęs viduje (medžias).

Kumietis—ordinarėikas, dvaro bernas už ordinariją tarnaujās.

Kumpas—kreivas (medžias, lazda).

Panašus—padabnas; lenkiškai podobny.

Pagaminiu—pristatau, suteikiu.

Priedermė—pavinastis; lenkiškai powinność.

Produkcija—žemės vaisingumas; išdirbimas (tavoro).

Reformatorius—pertaisytojas, perdirbėjas (mokyklos, draugijos).

Subankrutytu—nupuolu turtiškai, nustoju turto (sakoma apie bankierius, apie pirklius).

Šiaurė—žiemiai.

Taisyklė—tiesa, pagal kurią kas dirbama, rašoma. Lenkiškai prawidło.

Tauta—surinkimas žmonių, turinčių vieną kalbą. Lenkiškai naród.

Liaudis—žemojo sluogsnio žmonės. Lenkiškai lud.

Ukė—gaspadorystė.

Vešlus—derlus, tarpus.

Velionis—nabaštikas.

DARBININKŲ KLAUSIMAS LIETUVOJE.

II.

Nė 6 „Nedėldienio Skaitymo“ rašiau, kad medžiagiškas mūsų darbininkų buvis yra blogas, kad darbininkai su pagalba streikų, gązdinimų arba užpuldinėjimų unt dvarų, fabriku arba ant turtingųjų, mantos savo medžiagiško buvio nepageris, bet priešingai, tiktai gali pabloginti arba ant savės ir ant sa-

vo šeimynų visokias nelaimes užtraukti, kaip tai, šendieną matome Kurlandijoje (Kurše) arba tose vietose, kame tiktai buvo „darbininkų sumišimai“. Bet ką čia daryti? kaip tą „darbininkų klausimą“ išrišti? Kaip reikia padaryti, kad butu užganėdinti darbininkų ir darbdavių reikalai? Klausimai tai labai svarbūs ir ant tų klausimų kelias žodžiais sunku atsakyti. Jeigut mūsų darbdaviai (ukininkai, dvarponiai ir fabrikantai) butu visi turtingi žmonės, tai duotu darbininkams tiek, kiek jų reikalaujama žmoniškam pragyvenimui, tai viskas ant to pasibaigtu ir čia jau nebutu jokių „klausimų“, bet kaip išrodžiau Nė 6 „Nedėldienio Skaitymo“, kad darbdaviai, jeigut jie nori patis gyventi, perdidžių darbininkų reikalavimų, prie šios dienos ekonomiško gyvenimo išlygų, negali išpildyti*), o jeigut jie panorėtu išpildyti, tai patis subankrutytu. Ką čia daryti? Visas darbininkų klausimas sukasi aplink tą: iš kur reikia ištraukti arba kame atrasti tiek piningų, kad darbininkams galėtu užmokėti priderančią algą arba juos žmoniškai išmaitinti? Tas klausimas paliečia visą mūsų krašto ekonomišką buvį. Ant to klausimo. man rodos, ir ne „gudra-galvis“ atsakys: „kad turėsiu piningų, tai ir darbininkams brangiai mokėsiu, o kad dabar neturiu, tai ir negaliu brangiai mokėti“. Ar neteip? Bet kuomet ateis tie laikai, kad ukininkai ir žemvaldžiai turės piningų ir savo darbininkams galės mokėti brangią algą arba duoti gerą užlaikymą? Man rodos, kad tie laikai ateis tuomet, kuomet mes savo žemele—maitintoją priversime išduoti ne tris arba keturis grūdus iš vieno, bet 15 arba 20 grūdų. O tą mes padarysime ne „streikais“ arba ne gązdinimais, bet savo darbštumu, mokslu, išmintimi arba supratimu ukės reikalų. Kitokio kelio čia nebėra. Tuomi keliu ėjo visos tautos ir viešpatystės už mus augščiaus ekonomišškai stovinčios ir tuomi keliu ir mums reikės eiti. Kuomet pasididins mūsų žemės ir pramonės produkcija (išdavimas) arba kuomet iš žemės ir pra-

*) Praėjusią vasarą vieno mano pažįstamo dvarponio „kumiečiai“ pareikalavo metinės algos po 500 rublių ir 8 valandų darbo.

monės turėsime didesnę uždarbį, tuomet ir darbininkams galėsime mokėti brangesnę algą arba duoti geresnę užlaikymą. O tą pasieksime mes ne šendiena arba ne rytą, bet praeis labai daug laiko. Ukės pagerinimas, tai darbas ne vienu arba dviejų metų, bet darbas dešimtų ir šimtų metų. Pasigerinant ukei, pasigerins ir darbininkų medžiagiškas buvis. O dabar, kolai tie „geresni laikai“ ateis, priminsime sau krikščioniškas priėdernes darbadavių į savo tarnus arba darbininkus ir darbininkų į savo darbadavius arba „ponus“.

Ant sviėto tarp žmonių nėra ir negali būti tikros lygybės. Žmonės tėra tiktai lygus prieš V. Dievą ir prieš įstatymus, o draugijiniame gyvenime arba savo turtuosė negali būti lygus. Tas išteka iš paties prigimimo įstatymų. Paimkime kaipo paveikslą didelį arba augštą medį, padėkime, ažuolą. Kadą mes pažiūrėsime į ažuolą, tai pamatysime, kad ažuolas turi kamėną, šaką, viršunę, žievę, o vasaros metą lapus ir gyles. Bet, kadą mes įsižiūrėsime į ažuolo šaką, lapus arba gyles, tai pamatysime, kad viena šaka yra storesnė ir trumpesnė, kita plonesnė ir ilgesnė, arba atbulai viena storesnė ir ilgesnė, kita plonesnė ir trumpesnė, arba viena šaka yra tiesesnė ir gražesnė, kita kumpesnė arba nusususi; vienas lapas yra storesnis ir platesnis, kitas mažesnis ir plonesnis; gylės yra vienos didesnės, kitos mažesnės; patsai kamėnas prie kelmo arba prie žemės yra stores ir drutas, o kuom' jis eina augštyn, tuom' vis plonyn, o galunėje pasidaro visai plonutis. Medžio šakos, lapai arba gylės yra vieną į kitą **panašios**, bet **nelygjos**. Teip-pat ir žmonių draugija susideda iš senų ir jaunų, iš turtingų ir neturtingų, iš „darbininkų“ ir „ponų“, iš valdančiųjų ir valdomųjų. Visi tie žmonės vienas į kitą yra **panašūs**, bet draugijiniame gyvenime **nelygūs**. Tas „nelygumas“ paeina iš paties žmogaus prigimimo. Kaip anos ažuolo šakos arba lapai tarp savęs yra nelygūs, teip ir žmonės, nors vienas į kitą yra panašūs, bet tarp savęs **nelygūs**. Tas paeina nuo įvairumo žmogaus prigimimo ypatybių. Vienas žmogus iš prigimimo turi geresnę protą arba išmintį, yra darbštus, teisingas, blaivas, kitas iš prigimimo turi silpnesnę protą arba pobūdį (charakter), yra tinginys, neteisingas arba girtuoklis; kitas vėl iš prigimimo rasit butu labai gabus žmogus, bet yra teip-pat tinginys, pikčiurna, girtuoklis ir tt. Tuos visus tris žmonės apdovanok lygiais turtais arba pastatyk vienoje draugijos gyvenimo eilioje, o paregėsi, kad vienas iš jų tuojaus pakils augštyn arba suglemž visus turtus į savo kišenę, ir paliks „ponu“ o antruoju du tuojaus nusmuks žemyn, prakleis savo turtus ir paliks „tarnais“. Draugijiniame gyvenime tarp jų tuojaus pasidarys „nelygybė“ arba antraip sakant išeis „ponai“ ir „tarnai“, valdantieji ir valdomieji. Žmonių draugijos reformatoriai sako, kad ta „nelygybė“ tarp žmonių paeina nuo įvairių gy-

venimo aplinkybių arba išlygų, kurias prašalinus žmonės ant sviėto vaikščios aniolų paveiksle. Tokių žmonių jie mums dar neparodė ir jų pasakoms mes negalime tikėti. Daržininkai (ogrodninkai), teisybė, kartais išaugina labai gražius, tiesius, sveikus, augštus medelius, bet šakos, lapai, vaisiai, nors bus vienas į kitą panašūs, bet **nelygus**. Kamėnas prie kelmo vis bus storesnis, kaip viršunėje. Teip-pat galime išauklėti gerus, teisingus ir išmintingus žmones, prašalinus kai-kurias draugijos piktas aplinkybes, darančias ant žmogaus piktą įtekmę, bet draugijiniame gyvenime žmonių dar **nesulygysime**, kaip ansai mokintas daržininkas negali išauginti tokio medelio, kurs turetų kamėną—**lygu** kaip prie kelmo teip prie viršunės. Kas iš to išeina? išeina tas, kad ant sviėto visados buvo ir bus turtingi ir neturtingi arba „ponai“ ir „darbininkai“, valdantieji ir valdomieji. Kadą mes įsižiuresime į augštą, tiesų ir sveiką medelį su išskleistomis šakomis, apaugusiomis lapeliais, tai savęs klausime: dėlko tas medelis išrodo teip gražus? dėlko jo lapeliai yra teip žali? dėlko jo šakelės yra tiesios? dėlko jo kamėnas yra toksai status ir dailus? Daržininkas, kurs tą medelį augino, mums pasakys: dėltokad tas medelis yra pasodintas gerai įtreštoje arba įkrėstoje žemėj, iš kurios medelio šaknys traukia maistą į kamėną, o iš kamėno maistas įeina į šakas, iš šakų į lapus ir žiedus arba vaisius; visos medelio dalis yra aprupinamos pagal savo reikalavimo atsakančiu maistu; toliaus daržininkas mums paaiškis, kad tasai medelis buvo jo gerai prižiurimas, laistomas vandeniū, saugojamas nuo gyvolių ir nuo piktų žmonių, dėlto tai jis išaugo dailus, status, vaisingas ir tt. Bet, kadą mes pasižiūrėsime į kitą medelį, kurio kamėnas yra išpuvęs arba išpentėjęs, samanomis apaugęs, šakos nulūžusios arba sukumpusios, lapai nubirėję, vaisių nėjokių, tai vėl savęs paklausime: dėlko tas medelis yra teip nusukurdęs ir nususes? dėlko jo kamėnas yra išpuvęs ir išpentėjęs? dėlko jo šakos yra nulūžusios ir sukumpusios? dėlko jis neišduoda vaisių? Daržininkas mums išguldys, kad jis yra pasodintas arba ant liėsos ir blogos žemės, kuri jam nepriduoda maisto arba jis yra blogai ir visai neprižiurimas, dėlto tai jis ir išrodo menkas ir palaikis. Žmonių draugija, susidėdanti iš senų ir jaunų, iš turtingų ir neturtingų arba iš „ponų“ ir „darbininkų“, iš valdančiųjų ir valdomųjų, gali būti prilyginama prie tų dviejų medelių. Jeigut visi draugijos sąnariai yra gerai prižiurimi arba aprupinti atsakančiu penu arba maistu, tai tokią žmonių draugiją vadiname sveiką arba normališką, bet, jeigut draugijos sąnariai yra apleisti kaip ansai medelis, kenčia badą arba nepertekliū, tai tokią žmonių draugiją vadiname sugriuvusią arba iširusią. Norint, kad medelis butu vėšlus arba gerai augtu ir vaisius išduotu, reikia visupirmu pataisyti žemę, iš kurios jis sau maistą arba peną traukia, paskui reikia medelį pri-

žiurėti arba apsaugoti nuo gyvolių arba nuo piktu žmonių, kad kas jį nesulaužytu arba nepagadintu. Teip-pat, kad žmonių draugija butu sveika ir tvirta, reikia rupintis, kad visi žmonių draugijos sąnariai butu aprupinti pagal savo reikalavimų dvasišku ir kunišku maistu, arba penu. Kaip medelio šaknis traukia sau maistą iš žemės, o iš šaknių tasai maistas įeina į kamėną, o iš kamėno į šakas, iš šakų į lapus, iš lapų į žiedus, iš žiedų į vaisius, teip ir žmonių draugijos sąnariai medžiagišką maistą pagamina iš tos pačios žemelės—maitintojos. Kaip medelis savo maistą traukia iš žemės ne galunę arba šakomis, bet **šaknimis**, kurios tą maistą kitiems savo sąnariams perleidžia, teip ir žmonių draugijoje yra žmonės, kurie užsiima įpatingai žemės darbais ir vadinasi „žemdirbiais“. Tie „žemdirbiai“ savo darbo vaisius už atsakančių užmokesnį perleidžia kitiems draugijos sąnariams, kaip tai, pirkliais arba pramonininkams. Bet medelis dar nepasikakina vienu maistu iš žemės, jis dar reikalauja **šviesos** ir **šilumos**. Pasodinkite medelį ant visuderlingiausios žemės, bet neduokite jam šviesos ir šilumos, jis tuojaus nunyks. Teip-pat nepakanka maitinti ir žmogų vieną ruginę arba kvietinę duoną, bet jis reikalauja **dvasiškos** duonos arba peno. O tuomi dvasišku žmogaus penu, arba maistu, yra tai—**tikėjimas** arba **Dievo Žodis**. Kaip medelį atgaivina švieisa ir šilumą teip žmogaus dušią gaivina tikėjimas arba Dievo Žodis. Kaip medelio visi sąnariai traukia sau peną iš žemės ir iš oro, teip visi žmonių draugijos sąnariai turi buti aprupinti pagal savo reikalavimų dvasišku ir medžiagišku penu ant pamato krikščioniško mokslo ir broliškos meilės. Iš to tai krikščioniško mokslo ir broliškos meilės išteka įvairios priedermės (pavinastis) vienu draugijos sąnarių į kitus: valdančiųjų į valdomuosius, turtingųjų į neturtinguosius arba atbulai, valdomųjų į valdančiuosius, neturtingųjų į turtinguosius ir t.t.]

(toliaus bus). *Dėdė Atanazas.*

Sveikata.

(Kunigo Geručio)

T a s a.

Kava ir arbata nors ir turi peno vertę, bet labiau priguli prie erzinančių daiktų. Pati svarioji kavos dalis, vadinama **kofeinis**, yra narkotika^{*)}, e narkotika yra indėvė (tručizna). Arbata talpina savyje, teip vadinama **teina**, kurs yra lygus kofeinui ir teip-pat yra indėvė. Abu, ir kofeinis ir teinas, kaip ir visi nuodai, užgauna smagenas, dirksnius ir paskubina širdies veiksmą.

Kava ir arbata yra geriamos visame pasaulyje, kame vien civilizacijos^{**}) spindulys pasiekia. Itekmė

*) Narkotika—toks daiktas, kurs pasvaigina, ar užmigdina.

***) Civilizacija—šviesa, apšvietimas.

kavos ir arbatos apsireiškia jūdvių maloniame kvape. Kava paskubina kraujo bėgiojimą, arbata—kliudo. Abi erzina smagenas ir dirksnius.

Kava sujudina visą gyslaičių tinklyną ir greitai varo kraują galvon. Pertai smagenos ima darbuotis per viršų ir sukelia vaidintuvės pajiegą. Kava padaro lengvą šnekesį, įpač pas moteris. Jos ima vaidintis viena kitą: kumutė, kumutyte, nors kumomis nebuvo ir nėra ir kana ar bus kuomet.

Arbata daro atžagariai. Ji stipriai užsiguli ant dirksnių tinklyno, pakelia spēką, kad galėtumei varyti toliau tą, ką užmanei. Sužadina nuomonę, verčia pagalvoti. Arbatos išgėrus, atsiranda daugiau kalbos. Dėlto prieteliai kviečia kitas kitą ant arbatos. Sako, prašome ateiti šį vakarą pas mane ant arbatos, pasikalbėsime.

Kava išgerta per viršų atima miegą ir apleidžia kanakokiu svaiguliu. Paveikslai, mintis, norai veja skubiai vienas kitą. Pasidaro buk neramu, ima kaitinti, randas neva baimė, tartum galva sukas, sąnariai virpa, noris išeiti oran. Tuomet sviežias oras yra pats gerasis vaistas tiems visiems apsireiškimams, nuo kurių jei nenusikratysi, jie slėgs tavę labiau.

Skysti arbatos garai atsiliepia galvoje, pirma kaipo pasvaigulys, potam lyg, sakytumei, yra kas galvą sutrenkęs. Tokią blėdingą pasekmę turi įpatingai žalioji arbata, kuri kurkas daugiau turi savyje skysto aliejaus už juodąją arbatą.

Kava talpina savyje—be kofeino—klijus, baltymę ir žolės gleivą. Vis tai geri daiktai. Dagi turi ir kailiaraugį. Arbata išvirščiai turi daugiau baltymės, daugiau kailiaraugio ir teino. Partai arbata yra bent kiek naudingesnė už kavą. Iš priežasties, kad daugiau turi teino, kad maloniau kvėpi, kad yra dailesnio skonio, arbata labiau prašviečia akis. Ji yra dailioji kavos sesuo.

Meilutis Skaitytojau! vis tai pasakius, tu nebegali reikalauti nuo manęs, kad aš tau linkėčiau gerti kasdien kavą ir arbatą. Aš galiu tiktai duoti rodą, kad tu arba visiškai pamestumėi gėręs šituodu ponišku gėralu, arba gertumei kuoskysčiausiai, kuorečiausiai ir kuomažiausiai. Naturališkas gyvenimo budas gina vartojimą ir kavos, ir arbatos, nes jiedvi erzina žmogaus kuną be ne jokio reikalo. Jiedvi nepadedą tavo sveikatai nė kiek. Žinau, tu užkirsi man, buk tu geri skystą kavą, arbatą geri vos geltoną, buk ikišiol nieko pikto tau nepadarė nei viena, nei kita. Bet vis tiek. Aš sakau ir tvirtinu, pasirėmęs ant mokslo pamato, juog kava ir arbata, kad ir nepodaug geriamos, erzina kuną ir yra vodingos. Vodingos ir tuomet, kuomet tu ne manyte nemanai apie tai. Meilutis Skaitytojau! kiek tu nesigirtumei esąs sveikas; tu sveikas neesi. Tau skausta gan čia, gan kitur. Jeigu neturi migrenos^{*)}) galvoje, tat turi netikusį pilvą. Jei nėra atšalusios tau kojos, rankos, tat

*) Migrena—skausmas vienoje galvos pusėje.

yra širdies liga, dusulys, švino sąnariai ir, Dievas žino, dar kanakiek ligų. Bet tu vis sakais esąs sveikas. Visų tavo kentėjimų beneyra tik kalta kava? Anot klebono Kneipo, gerk geriau kavą: iš salyklo, iš grūdų padarytą, arba srėbk sriubą avižienę, rupią rugienę, bulbiene.

Teisingai sako daktaras Munde: „Nėra ko stebias, kad žmonija eina vis silpnyn. Nuo to laiko kuomet pieno, bulbių ir miltų sriubos užleido vietą kavai ir arbatai, kuomet prasčiokėliai net pamilo erzinančius daiktus labiau už sveiką maistą ir savo kruviną prakaitą paaukavo tabokui, degtinei ir vynui, kuomet žmonės daug kalba apie apsišvietimą ir vis lieka tamsūs,—nuo to laiko, sakau, spēka ir skaislybė žmonių giminės slenka kaskart žemyn. Kaip bus galų-galę, kad pramanytieji reikalai išstums natūrališkus reikalus, vienas Dangus težino? Hygijena (mokslas apie sveikatą) yra persilpną, kad galėtu atsispirti tam sveikatos ardymui. Jai prisieina pasikinkinti tuomi, kad daro, kiek gali. Daktarai patįs eina žmonių takais. Geria arbatą, kavą, vyną, alų ir degtinę, ruko taboką. Dagi rašinėja knygas parodymui, juog tie dirbtiniai reikalai esą vien tik geradėjystė žmonėms“.

Vaikams nereikia duoti kavos ir arbatos niekuomet ir niekaip. Vaikai serga jau šią gadynę dirksnių ligą ir tai ne retai. Tą ligą suteikia jiems: kava, arbata, mėsa, vynas ir alus. Žmonės silpni iš prigimimo privalo bėgti nuo kavos ištolo, privalo bėgti ir tie, kurių širdis yra ne sveika, kurių pilvas tingus, ar negališ.

(toliaus bus)

Žinios iš Lietuvos.

Smilgiai (Panevėžio pav.). Pereitais metais po laikraščius talpinama buvo, kad kaikurie valsčiai, kur nėra pačtos stoties, įtaiso tam tikrus raštines skrynutes, kad laikraščiai ir kiti parsiuočiamieji raštai neprapultu, koį pats savininkas neateis pasijimti. Mes netikime, kad ir toks nžmanymas butu naudingas. Laimingi tie, kurie gali tiesiog iš pačtos savo siuntinius pasijimti, nes viršininkai labjaus prižiuri, kad paduoti siuntinį tai įpatai, kurios yra tas siuntinys. Musų raštines vyrai moka pačtos prilaikimui viršiaus tukstančio rub., ir gali pareikalauti teisingo raštine pasielgimo; bet gal nenori, o gal nevisi skaito laikraščius, pertai sneigosi ir neusimena apie tą. Perejusiais metais daugumas skaitytojų, įpatingai kam toli per patvinius, ar šep sudirgus orui, ateiti, usilikusių ilgiaus neberasdavo visus laikraščių numerius. Žinome, kad miestelio vaikesai ir ukininkai nei vienas neišsirašo savais pinigais, nors ir turi iš ko; tankiausiai išdrįsta imti neturtingųjų skaitytojų laikraščius, kurie už sunkiai uždirbtą skatiką parsisiųs-

dina juos. Kiti metė ir skaitė dėl tos priežasties, arba išrašo į Rozalino, Šeduvos ar Panevėžio stotis—čia nors neprapuola, tečiaus retai apsilankant, vienu kartu paėmęs glėbį negali suspėt perskaityti; maloniaus kad ankstyvesnės žinios patenka į rankas. Turtingesniųjų ukininkų ir parapijos kunigų laikraščių neišdrįsta graibstyti. Kad musų ir žodis nieko negelbėjo, pasiskūsti toli į Klovainius pas pačtos užveizdą, reiktu diena sugaišti (tris mylios kelio), tikimes kreipdamiesi per laikraštį, kad musų prašymas pasieks pačtos užveizdo p. Karpio ausis, ir šis teiksįs prašalinti tuos pačtorius kurie išdrįsta dalyti ne savo gerą ir patis ima. Reiktu, kad prie parvežiojimo siuntinių pajimti butu teisingi žmonės. Kreipiames ir į valščiaus vyrus kad jie viską ištyrę per sueigą pasirupintu kaip įvesti raštine tvarką sulig pačtos aplinkybių, nes mokėdami algą kaip renkamiems valdybos perdėtiniam, teip-gi tarnams, turi teisę reikalauti teisingo pasielgimo.

Su pagarba
penki skaitytojai.

Kvėdarna (Raseinių pav.). Siučiu Redakcijai mano paties pamėgintą budą pragaištingai žolei „kanianka“ vadinamai išnaikinti. Jei tą piktažolę pasėtam draug su dobilais, tai teip padarytum, lygu terp avių įleistum vilką. Gal prisejo jums regėti suveltus plaukus ant žmogaus sergančio kaltunu galvos—teipat dedasi su dobilais, jei tarp jų pakliuva „kanianka“. Išsiplėtusi pagal žemę į visas puses, augant dobilams ir ji vienkart kilsta augštyr ir dobilus susuka į kaltunus. Kas blogiausia, kad jinai mitinasi dobilų kaštu, tiesiog iš jų traukdama syvus. Kaikurie ukininkai, pirkdami dobilų sėklą, neveizdi, ar kartais nėra „kaniankos“ tarp dobilų, bet jieško tiktai pigesnių, o pasėję ir išvydę kas dedasi su dobilais, patįs nebežino, kas daryti. Su manimi buvo ir panašus atsitikimas. Pritrukęs savos sėklos, pripirkau nuo vieno dvarininko keliatą gorčių dobilų. Nors ant pažiuros nelabai geri buvo, bet nepamilyjau, kad „kanianka“ butu galėjusi buti; primaišiau prie savųjų ir pasėjau. Puikiai sudygo ir augo ik rudens; bet, nelaimė! tame sklype pasirodė pilna kaniankos. Neišmaniau, kaip padaryti su tais dobilais ir nei nuo vieno negavau patarmės. Buvo dideliai sužele, todėl rudenį leidžiau arklius, pagaliaus ir kiti gyvuliai užeidavo, teip juog plikai buvo nuganyti. Pavasarį puikiai pradėjo želti, ir veizdžiu—„kaniankos“ iššalta (kurią tik paimsi, nebeturi gyvybės). Iš to matyti, kad ji be pridengimo negali iškentėti šalčio. Nebuvo jai nėkur pasislėpti nuo šalčio, nės dobilai buvo trumpai nuėsti, o kitų žolių nebuvo, nės dobilai buvo sėti bulbienoje.

K. T.

Nuo Redakcijos. Prašome skaitytojų, kuri žino gesnius budus kuskutai, arba „kaniankai“, naikinti, Redakcijon patarmes prisiųsti. Teipogi geistina žinoti lietuvišką šitos piktažolės vardą ir platesnį jos aprašymą.

lužintai (Ežerėnų pav.). Čia didžiosios subatos naktį vagių norėta atimti piningai nuo degtinpiningių rinkiko, kurs nesuskubėjęs dieną atlikti reikalų, turėjo apsinakvoti monopolio bute. Kadą visą miestelį apsiautė nakties ramumas, atėję piktadariai ir pradėję prie durų šlamėti ir smarkiai skambinti. Degtinės pardavinėtojas, iš miego nemažai persigandęs, pribėgo prie durų ir užklausė: „kas per žmonės ir ko reikalaujate?“ Bet atsakymo nebuvo ir tik po antro užklausimo išgirdo nepažįstamą balsą: „mes“. Supratęs, esama piktadarių, nubėgo pažadintų iš miego rinkiko. Tame tarpe rinkiko vežėjas, kurs gulėjo arklidėje, teipogi pabudęs iš miego per nepaprastą bruzdėjimą, išėjo laukan apsižvalgytų, manydamas, kad vagis tainasi prie arklių. Piktadariai, išgirdę praveriant duris ir pamatę stovint žmogų, greit pabėgo, palikę geležinę štangą ir maišą. Vagių buvę 4 vyrai.

Vilnius. 16 balandžio atsilaukė iškilmingos laidotuvės a.a. Povilo Višinskio. Jis mirė Berlyne 10 balandžio dieną. Išpildydami jo troškimą—ilsėties tėvų žemėje, jo kuną atvežė Vilniun. Apie 4 valandą po pusdienio, lietuviai skaitlingais buriais traukė geležinkelio stotin pasitiktų velionies kuno. Nuo stoties kuną lydėjo į šv. Mikalojaus bažnyčią. Gedulingosios procesijos pirmojoje vietoje nešė Kryžių, paskui ėjo kunigas, „Vilniaus Kanklių“ giedotojai, paskui jų nešė daug vainikų su parašais, reiškiančiais velionies nuopelnus į tėvynę. Už vainikų gedulingasis vežimas vežė velionį. Giedotojai gražiai išpildė „Requiem aeternam“. Bažnyčia labai pritinkiai buvo tam tikslui parėdyta. Žmonių buvo daugybė. Po šventų ceremonijų, velionį nulydėjo į Rasos kapinę. Kunigas Korzonas pasakė gražų pamokslą, o kuną duobėn įleidus p. A. Smetona turėjo prakalbą, kurioje išgyrė velionies darbus, išelijojo vargų jo gyvenimą. Ant rytojaus 9 valandoje atsilaukė šv. Mikalojaus bažnyčioje už a.a. Povilą mišios šv. su egzektivomis. A.a. Povilas Višinskis buvo mokytas lietuvis, kurs rašė knygeles, visus ragino į tėvynės meilę ir platinio apšvietimą tarp lietuvių.

Kaunas. 17 balandžio dvasiškon seminarijon egzaminą išdavė: Šimaitis Adolfas, Tvarijanavyčius Antanas, Švaikauskis Benediktas, Petronis Antanas, Pocius Augustinas, Garbaliuskis Steponas, Tumelionis Juozapas, Kuprevyčius Pranciškus, Balvočius Dominikas, Gedvilas Kazimėras, Lubickis Jonas, Žadeikis Stanislovas, Kirnas Juozapas, Gaidys Bartolomėjus ir Jusis Mykolas.

Nuo **Vilniaus miesto** 17 balandžio atstovu išrinkta mokytas žydas Levin'as, filosofijos doktoras, sinagogos pamokslininkas, 39 metų amžiaus.

Suvalkuose 20 balandžio buvo rinkimai Dumon. Lietuvių rinkikų buvo dauguma; lenkai ir žydai todėl nei nebedalyvavo rinkime. Abu išrinktuojai atstovu yra lietuviu: Inžinierius **Vitkauskis** ir valstietis **Girnius**.

Švėkšna (Raseinių pav.). Jucaičių kaimoje yra 14 ukininkų, kurie per 5 metus svarstė ir galvas laužė, kaip galėtų išsiskirstyti į teip vadinamas apribes, arba vienasėdžius. Bet ikišiolai vis dar neįvyksta santarmė per 3 ukininkus, kurie turi po 1 dešimtiną žemės daugiau, neg išpuola. O skirstyties į apribes reikia butinai, nės rėžiukai labai siauri. Pernai metą pasisekė priversti anus 3 ukininkus, kad sutiktu ant skirstymos, ir Švėkšnoje tapo padaryta visų kaimynų santarmė ant rašto ir, dėl nesuskaidymo, padėta bauda po 25 rub. tam, kas atsisakytu skirstyties. Tuojaus pakvietė kamarninką, idant gerai ir teisingai išmastuotu žemę. Tokiuo budu 1905 metais reikėjo ant naujų vietų rugius sėti. Bet, nelaimė! tie 3 ukininkai vėl nebenori skirstyties, ginasi darę santarmę, ant kurios sakosi nei nebuvę. Nors visa kaima ir pusė valsčiaus yra liudytojais; nors jiems duoda apsirinkti, kur jie sau nori, vietą; nors ir klebonas yra liudytoju ir apžiūrėjo skiriamas jiems vietas ir pagyrė anas esant daugiau vertas, bet jie šiemet nenori sėti ir visą tvarką ardo. *Jeronimas.*

Panevėžys. Musų gerbiamasis Kanauninkas ketina šią vasarą padėt pamatą antrajai bažnyčiai. Žigis bendras, ir svarbus. Iš visų plačios parapijos pusių girdime šauksmą „reikia antros bažnyčios, šitoji angšti, kaulus laužo, mums seniems, nesveikiems, vaikams nēr ten vietas.“ Panevėžiečių šauksmui pritaria aplinkinių parapijų gyventojai, kuriems dėl reikalų tenka šventadieniais buvoti mieste. Buvau,—vienas sako—mieste bažnyčion neįėjau. Kitas sako: buvau mieste, buvau ir bažnyčioje—puiki, bet kamša neregėta; iššutino kailį, it pirtyje; kaip sveikatą myliu, ten daugiau neblįsių. Geri parapijonai, atjausdami antrosios bažnyčios stoką, jau pasiryžę su savo kanauninku stropiai stotį į darbą; Dieve jiems padėk! Gailu tikt, kad daugumas rengdamies prie anaip prakilnaus darbo, neužduoda sau klausimo, kokia reikalinga antroji bažnyčia. Jeigut ji nebus didesni, negu pirmoji, jau nuo pirmųjų metų nepatalpins savų žmonių. Tai ir vėl išgirsme šauksmą „reikia trečios bažnyčios“. Todėl vardan visuomenės labo patariu panevėžiečiams idant antrąją bažnyčią statytu ertą (didele), kurios „ilgam“ užtektu. Ką pasakiau apie Panevėžį, tapat galima pasakyti apie Šaulius, kur žymiai kas metai gyventojų skaitlius auga. Antrosios bažnyčios projektas gyvuoja ten nuo dešimties metų. *Granžas.*

Mintaujoje 20 balandžio į atstovus Dumon išrinkta: prisiekusis advokatas Čakotė, **latvis**, advokatas Kreicbergis, **latvis**, ir filosofijos doktoras Kacnelenson'as, žydas.

Ringoje — prisiekusis advokatas Ozolins, dvarininkas Bremer, advokatas Riutlis ir redaktorius Tennisons. Visi latvių-estų tautiškos partijos.

Iš Žemaičių Vyskupijos.

Jo Mylistos Žemaičių Vyskupo surėdymu šio-
kie įvyko paskyrimai: Kun. Juozapas Janulaitis Šiau-
dinikų filialistas paskirtas į Liudavėnų klebonus; kun.
Jokubas Ozolinas Liepojaus kamendorius—į Leinų
klebonus (Kuršo gub.)

5 d. balandžio pasimire Gargždų altarista a.a.
kun. Juozapas Vaičius.

Jo Mylista Žemaičių Vyskupas gegužės mėne-
syje pradės lankyti Bažnyčias Ežerėnų dekanate.
Kitame № „Ned. Sk.“ bus patalpintas tų bažnyčių
sąrašas.

GIMTINĖ ŠALIS.

(pagal lenkiško)

pav. J. M. Kurklių Prabaščiui.

Kaip gi nemylėti
Man kampelio šito,
Kada jis meilesnis
Už kiekvieną kitą?
Čia aš esu gimęs,
Kudikėliu žaidęs*),
Čia dienas jaunystės
Aš esu perleidęs.
Viską čia pažįstu—
Upe, mišką, lauką,
Pažįstu vėjelį,
Kurs po slėnius plauko.
Dievas tą kampelį
Man skyrė Geriausiai,
Užtat jis ir bus man
Už viską brangiausiai.
Tegu sviete rasis
Šalis nors auksinė,
Bet ši man meilesnė,
Nes mano, gimtinė!

M. Daquilėlis.

Žinios iš visos Rusijos

Peterburgas. 17 balandžio Viršiausiu paliepinu
užtvirtinta taisyklės apie užlaikymą priderančios tvar-
kos Valstijos Taryboje ir Valstijos Dumoje. Pašalinės
ipatos bus įleidžiamos pasiklausytų, bet reikės gauti
tam tikrą leidimą per 3 dienas pirmiausiai. Taryba ir
Duma busianti atidengti vienkartinę, 27 balandžio.

— Dumos atstovai iš valstiečių, šiomis dienomis
atvykę Peterburgan, kreipėsi į tam tikrus moksla-
vyrius išaiškinti jiems apie kitų karalijų dumas ir apie
atstovo ipatos nepaliečiamybę. Kaikurie valstiečių at-
stovai buvę apsigyvenę valdiškose gaspadose, užtatai
gavę papeikimą nuo savų draugų, neva dėlto kad

gyvenimas valdybos butuose varžysias jų nuomonės
laisvę ir esąs nepadorus žmonių atstovams.

— Ministerių pirmininkas grovas Vitė atsista-
tydino. Jo vietą užims Goremykin.

— Ateinanti rudenį busias atidengtas Peterbur-
gė moteriškųjų universitetas. Į studentes busiančios
prijemamos pabaigusios gimnaziją, institutą, arba į
tas panašią vidutinę mokyklą. Apmokesnis—už pir-
majį pusmetį 75 rub., už antrąjį 50 rub. kursas ke-
turmetis, lygus vyriškųjų universitetams.

— Laikantiems prie universitetų egzaminą į ap-
tėkoriaus pagalbininkus paskirta mokesnis 10 rub., o
į provizorius—20 rub.

— Šiomis dienomis atsilaiškė konkursas, arba
varžybos, stenographų užrašinėti bylasakių žodžiams
V. Dumoje ir Taryboje. Į varžybas atvyko 240 grei-
tarašių. P. M. 152 žodžiu užrašė per 1 minutą, p.
Ž. per 1¼ minutes, kiti neteip greitai rašė. Iš viso
priimta 6 stenographai.

— Gazetoje „Rieč“ patalpinta laiškas atstovų:
„Važiuodami Peterburgan, mes perskaitėmė laikraš-
čiuose, kad miestas rengiasi pakelti atstovams iškil-
mingas vaišes. Mes manome, kad tie nemaži pinigai,
kuriuos kaštuos tasai bankėtas, užvisgeriausia pa-
vesti bedarbių duonai. Apskritai sakant, dabar ne
metas puotauti—Valstijos Dumos sąnariai nuo Sa-
maros gubernijos: B. Balasnikov, D. Protopopov,
I. Pustovoitov ir I. Šuvalov.“

Iš čukšų šalies baisi žinia parėjo. Šiaurės ry-
tuose Sibiro yra plati šalis, Čukčų apgyventa. Čuk-
čų nedaug, viso labo apie 80 tukstančių dušių. Tas
kraštas šaltas, per 8 mėnesis žiemos šalčiai ir tai
labai smarkūs. Joki javai ten neauga; žmonės miti-
nasi mėsa ir pienu įpatingos veislės briedžių, jų kai-
liais dėvi vilnomis viršun—kitokio apdaro jie neturi.
Kiekvienai šeimynai reikia laikyti didelę bandą brie-
džių pramitimui, su jais vien gabenties iš vietos
vieton, jieškant kaskart naujų ganyklų. Joks naminis
gyvulys negali teip šaltoje šalyje misti, tiktai tasai
šiaurinis briedis isturi didžiausius šalčius ir mitinasi
samanomis (kiminiais), kurias iškasęs iš po sniego
ėda. Kaikurie čukčiai užsijema žvejybą upėse.

1904 metais tarp Omolano ir Olojo upių išti-
ko briedžius maras, išgaišo ten visi briedžiai. Čuk-
čams užėjo visišką badą. Per visą žiemą kovojo
su badu, laukdami iškur nors pagalbos. Bet nesu-
laukė pagalbos. Pasijuto mirsią badu. Tad jie visi
susirinko vienon vieton apsvarstyti, kas daryti. Šei-
mynų tėvai per kiaurą dieną svarstė, galvojo; paga-
liaus padarė baisų nusprendimą. Šitai, nusprendė ne-
laukti, kol iš bado mirtis pati ateis. Kiekvienas šei-
mynos tėvas apsigėmė tuojaus užmušti visus saviš-
kius, o paskui ir pats savę. Kaip nusprendė, taip ir
išpildė tą pačią naktį. Rytojaus aušra apšvietė visą
lauką nuklotą lavonais.

(„Sib. Viestn.“)

*) žaisti—bovyties.

Sachalinas. Laikraščiai praneša, jau prisiartinęs tas laikas, kad pagal sandaro tarp Rusijos ir Japonijos Sachalino sala turi būti perdalyta į dvi dali. Dalis į pietus prigulės Japonijai, o Šiaurinė dalis pasiliks prie Rusijos. Kaip Rusija taip ir Japonija, katra iš savo pusės paskirs komisiją. Abidvi komisiji susivienys į vieną, ir bendromis sylomis praves ribą (gronyčią) skersai salos. Kad-gi Sachalinę nėra nei upių, nei žymių kalnų, kurie galētu būti kaip gamtiška (naturališka) riba, prisieis dirbti buklingą ribą tai yra kasti kapčius.

Vokiškas laikraštis išeinąs Berlinę (Berliner Tageblatt) padavė žinią, buk Peterburge kilęs sumanymos (projektas), parduoti šiaurinę pusę Sachalino Anglijai. Rusijos laikraščiai didžiai tą sumanymą peikia, sakydami, jog par tai Rusija prie savo priešū (konkurentų) Japonų ir Amerikėčių prijungtu dar trečiąjį Angliją, kurie visi trys iš vieno eidami ir dvigubą sutvėrė tarp savęs sąjungą, galētu Rusijai didelį daryti keblumą.

Žinios iš užrubežio.

Turkija. Paskutiniame laikę tarp Turkijos ir Anglijos dideli kilo ginčiai už Sinajaus pusiasalį, kamę, kaip yra žinoma, niukso Sinajaus kalnas, ant kurio Maižėsius apturėjo nuo Dievo dešimtį prisakymų. Reikia žinoti, jog tas Sinajaus pusiasalis priguli Egiptui, bet ir Egiptas patsai neva priklauso Turkijos, nors ištiesų yra Anglijos rankosė. Visamę Egiptę valdo Anglijos valdininkai, visur yra Anglijos kariūmenė, o prie Egipto karaliaus, arba taip vadinamo Khedivo, sėdi Anglijos vietininkas, tarsi koksai sargas, kad nėko neatsitiktų priešingo Anglijos reikalams. Tuotarpu nei iš šen, nei iš ten Turkija užjėme miestelį Tabu, takšantį prie jūros įkišunės, kuri atskiria Arabiją nuo Sinajaus. Nereikia buti dideliu žinovu politikoje, kad suprasti, jog Turkija pati viena nebutu drįsusi tą padaryti—už jos pečių stovi ksnors kitas stipresnis, kurs Turkiją pakurstė tą padaryti. Visi spėja, kad tą padarę Vokiečiai, kuriems tas miestelis labai esąs reikalingas, statant geležinkelį nuo Damasko lig Gedžas. Visi kalba, karė iš to nekilsianti tarp Turkijos ir Anglijos, bet tuotarpu ir turkai ir anglai labai žvangina ginklais prieš vienskitą.

Kun. Geručiu. Prašome Tamstos „Sveikatos“ rašymą tolyn varyti; jinai gi labai naudinga nevien sveikatos, bet ir turto užlaikymui. Už pastatymą nekuriu straipsnių klaidingon eilion prašome mums dovenoti—tai atsitiko netyčia, per mūsų nepriežiurą. Teip, antai, pertat „sviestas ir medus“ patilpo tarp gėralų. Bet tū mūsų klaida—ne Tamstos.

Administr.

Nuo Redakeijos.

Siunčiamieji Redakeijon rankraščiai reikia kad butų su autoriaus parašu ir adresu. Paskirtieji spaudai rankraščiai gali buti pertaisomi ir trumpinami; nepriimtųjų smulkieji—naikinami, o stambesnieji, autoriui reikalaujant dviejų mėnesių tarpe, gražinami.

Kiekvienas gali matyti, juog šis laikraštis yra labai pigiai išleidžiamas. Mažas apmokesnis padėtas dėlto, kad ir žmonės neturtingi galētu tą laikraštį skaityti. Pelno iš šito laikraščio vargu yra tikėties, todėl ir visi rankraščiai yra neapmokami.

Platintojams ir pardavėjams imant nemažiaus kaip 100 egzemplarų vienkart, atskiras numeris atiduodamas už 3 kap.; už prisiuntimą mokasi atskirai.

Už laikraštį ir apgarsinimus apsimokama Redakeijai iškaluo. *Apgarsinimus prijema Kaunę Sokolovskio spaustuvės rėdytojas p. G. Lann.* Redakeijos adresas: *į Kaunę, Draškosios Seminarijos Rektoriui kun. Pralotai A. Karosui.*

Užsisakant laikraštį, reikia paduoti aiškų savo adresą. Parsiūsdinimas „Nedėldienio Skait.“ į užrubežį metams 3 rub.

Redaktorius Pralotas *A. Karosas.*

K. GALINAITIS

seniaus **Mrongovijus** Kaunę.

paveda daug įvairių

Dailiuju daiktu

is aukso, bronzo, sidabro ir kitų metalų,

*** * ALBOMUS, * ***

photographijų romus,

ŠIKŠNINIUS GALIANTERIJOS PIRKINIUS.

= Liampas, =

visokius ukiškuosius dalykus,

PLIENINIUS PIRKINIUS,

GINKLUS, * *

medžioklės įrankius,

*** * Kosmetikus ir k.**

Daktaro A. Jagdhold'o

Elektroterapija ir Rentgenologija.

Ištyrinėjimas ir kiauurai peržiurėjimas su **RENTGENOSKOPO** pagalba visokių kuno dalių ir jų ligų: krutinės, širdies, plaučių, pleurito, inkstų, puslės, kaulų gedimo ir perlužimo. Atradimas užsilikusiu kune pašalinių daiktų, kaip štai: šratų, kulku, adatų ir k. p. Gydimas su **RENTGENOSKOPO** pagalba visokių ligų esančių pavirš kuno, kaip antai: vėžio, niežų, skaudulių ir k. p. Teipogi su **ELEKTRIKOS** pagalba gydymas reumatizmo, nervų, apmirimo kuno dalių ir k. p. **Liepojuje**. Grudų gatvė (Zernovaja), № 42, Bonyco namai.

25--2

J. NAUJALIO KNYGYNAS

☞ Kaune. ☜

SANKROVA: MALDAKNYGIŲ DVASIŠKO IR SVIETIŠKO TURINIO KNYGŲ PAVEIKSLELIŲ, ROŽANČIŲ, ŠKAPLERIŲ IR BAŽNYTINIŲ NATŲ.

Agentura „Nedėldienio Skaitymo“.

BAŽNYTINIŲ DRAPANŲ DIRBTUVĖ

Cecilijos Baranauskytės

Kaunė. Viešasis (paradny) placas. Fišero namai.

Daktaras A. von Forestier

specijališkas gydymas sergančių ausių, nosies ir gerklės ligomis. Nuo 12—1 valandos dieną ir nuo 6—7 val. vakarę. **Liepojus**, Grudų gatvė (Zernovaja), № 42, Bonyco namai.

25--2

Neseniai iš spaudos išėjo antra laida „**ZEMAIČIŲ VYSKUPO GROMETOS**“. Kaina 3 k. Perkantiens už rublį ir daugiau—20 kap. nusileidžia nuo kiekvieno rub. Norintieji gauti tą grometą tegu kreipias šiuo adresu: **Kaunas**. kan. Dogėlis—katedr. bažnyčia.

VARGONŲ FABRIKA

Jono Garaleyčiaus

perkelta ant Porto gatvės į nuosavus namus; žymiai padidino veiklą; priima užsakymus kas link statymo naujų ir taisymo senų vargonų.—Adr.: Kaunas. Portova, nuosavi n.

DANTŲ GYDYTOJA

Janulaitytė-Biliunienė,

tamtikrus mokslus išėjusi Charkove ir paskiaus Berlyne, pagydo gendančius ir skaudančius dantis, o kiauirus užlipdo labai stipriomis plombomis, teip juog paskui per ilgą laiką dar galima drąsiai kietus valgius kramtyti ir nebejausti dantų skaudėjimo. Gydykla Kaune, Naujoje gatvėje, Virovyčiaus namuose (№ 9).

10 2

„Nedėldienio Skaitymo“

agentūros: Kaunė p. Naujaliao Knygynas.—Ringoje p. Jakavyčiaus (Katalikų gatvė, 16) ir p. V. Podrezo (Aleksandro gatvė, 6) knygynai.—Liepojuje p. Virkučio knygynas (Raštininkų gatvė, 14).—Šiauliuose p.p. Savičiaus ir Zaborskio knygynai ir pas Eitučio prie bažnyčios.—Biržiuose p. Januševyčiutės knygynas.—Plungėje p. Bichnevvyčiaus knygynas.

Kas jema 10 egzemplarų, vieniuliką gausna dovenai.

Bažnyčias (pianus, sąskaitas) patiekia imanomomis sąlygomis

Architektorius-Inžinierius **M. DUBOVİK**
Kaunas. Kurovskio gatvė, 25.

ONOS JANUŠEVYČJUTĖS

KNYGYNAS.

Dirvono gatvė Biržiuose, Kauno gub. Panevėžio pavietas.

Knigų, ŠŠ-jų Paveikslių (abrozų), kryželių, rožančių ir visokių dėvotiškų daiktų krautuvė.

Popierių, plūksnų, atramento ir visokių rašymui reikalingų įrankių Sankrova.

◀• Laikraščių agentura. •▶